

Київський національний університет будівництва і архітектури

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ВІДКРИТИХ ЗАНЯТЬ В УНІВЕРСИТЕТІ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою КНУБА

Протокол № 23 від « 31 » травня 2019 р.

Набуває чинності згідно з наказом ректора

№285 від «26» червня 2019 р.

Київ 2019

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Загальні положення	3
2. Планування й проведення відкритого заняття.	5
3. Основні рекомендації до методики проведення занять.	6
3.1. Методика проведення лекційних занять.	6
3.2. Методика проведення практичних занять.	7
3.3. Методика проведення лабораторних занять.	7
4. Оформлення результатів контролю	8
5. Прикінцеві положення	8
Додатки:	
Додаток 1.Графік проведення відкритих занять по кафедрі	9
Додаток 2.Оголошення	10
Додаток 3.Відгук на відкриту лекцію	11
Зразок заповнення Додатоку 3	12
Додаток 4.Основні критерії оцінювання якості лекції	14
Додаток 5.Основні критерії оцінювання якості практичних занять	15
Додаток 6.Основні критерії оцінювання якості лабораторних занять	16

ВСТУП

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» основними видами навчальних занять в університеті є лекція, практичні та лабораторні заняття. Призначені для сприяння засвоєнню студентом теоретичного матеріалу, системи знань зі спеціальності, формування у нього широкого професійного кругозору і загальної культури.

Постійне удосконалення у методиці викладання дисциплін, передбачених навчальними планами університету, повинно супроводжуватися педагогічним контролем і проведенням відкритих занять. Відвідування занять викладачами є компонентом методичної роботи викладача, а також компонентом атестації науково-педагогічних працівників, що проводиться з метою активізації їх творчої та професійної діяльності.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відкрите заняття – це одна з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності.

Існують такі види відкритих занять:

Пробне - відкрите заняття, що проводиться претендентом на посаду викладача для підтвердження своєї професійної придатності. Його особливістю є те, що особа, яка проводить таке заняття, може не мати педагогічного досвіду. Крім того, претендент на посаду практично не знає особливостей тієї аудиторії, з якою він працюватиме.

Пробні заняття проводяться за рішенням завідувача кафедри з метою визначення підготовленості претендента на посаду та допуску його до проведення занять зі студентами. Пробні заняття можуть проводитися з метою розгляду організації та методики проведення занять з нових тем.

Допускається проведення пробного заняття без студентів, тільки перед професорсько-викладацьким складом.

Тему пробного заняття, місце та час його проведення визначає завідувач кафедри.

Поточне - відкрите заняття, яке проводиться викладачем кафедри відповідно до графіку раз на рік.

Показове - відкрите заняття, яке проводиться високо досвідченим викладачем з метою демонстрації передових методик викладання, використання новітніх освітніх технологій, в першу чергу, для молодих викладачів. Показове заняття виступає як школа передового досвіду, відбувається поза розкладом.

Викладачеві, що проводить навчальне заняття, дозволяється вибрати тему показового відкритого заняття. Перевагу рекомендовано надавати складним темам програми, які важливі для здійснення міжпредметних зв'язків і вимагають серйозних змін у методиці викладання у зв'язку з низьким засвоєнням теми за результатами перевірки залишкових знань у студентів.

Конкурсне - відкрите заняття, що проводиться викладачем кафедри, який претендує на присвоєння звання професора чи доцента або бере участь у конкурсі на заміщення вакантної посади. Особливістю конкурсних відкритих занять є те, що на них можуть бути присутні не тільки члени кафедри, але й представники керівного складу факультету.

Поточне відкрите заняття проводиться відповідно до кафедрального графіку, що складається на початку кожного нового навчального року для всього науково-педагогічного складу кафедри із зазначенням дати, теми та місця проведення такого заняття. При складанні графіку необхідно враховувати власні побажання викладачів, за якими залишається право вибору теми і дати відкритого заняття.

Разом з тим, при плануванні відкритих занять керівництво кафедри повинно мати на увазі, що заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому не менше 3 членів кафедри. В іншому випадку проведене заняття кваліфікується як взаємовідвідування.

Остаточний графік відкритих занять затверджується на засіданні кафедри із занесенням його до протоколу.

Приклад форми графіку надано у додатку 1.

Слід враховувати, що після відкритого заняття повинно відбутися його обговорення на найближчому засіданні кафедри із занесенням результатів до протоколу. В окремих випадках допускається внесення змін до графіку, наприклад, у разі хвороби викладача, термінового відрядження тощо.

В обов'язковому порядку відкриті заняття проводять викладачі перед їх обранням на нову посаду за конкурсом (у зв'язку із закінченням строку роботи за договором, у зв'язку з обранням за конкурсом на займану та на іншу посаду).

Кафедра може включити до графіку тих викладачів, за результатами проведення занять яких були надані негативні висновки, зроблені серйозні зауваження що до виконання роботи або вони мали низький рейтинг за результатами опитування студентів.

Відкриті заняття та взаємовідвідування проводяться відповідно до розкладу навчальних занять з метою обміну досвідом, надання допомоги викладачам в організації занять і методиці їх проведення.

Приклад оголошення про конкурсне заняття надано у додатку 2.

2. ПЛАНУВАННЯ Й ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ.

На початку навчального року кафедрами складається графік проведення поточних відкритих навчальних занять на рік.

Повідомлення про конкурсне відкрите заняття прийнято робити через оголошення, яке вивішується на дошці оголошень кафедри або розміщується на сайті кафедри та університету не менш, ніж за тиждень до його проведення. Це робиться з метою реалізації принципу гласності та прозорості.

На пробних і конкурсних заняттях можуть бути присутніми представники конкурсної комісії та всі бажаючі. Присутні на поточному занятті повинні бути фахівцями в галузі, за якою проводиться поточне заняття та мати відповідний посадовий статус. Так, на відкритому занятті, яке проводить доцент, можуть бути присутніми доценти і професори; на відкритому занятті професора – професори.

Показове заняття влаштовується для всіх бажаючих.

В обов'язковому порядку на відкритому занятті повинні бути присутніми завідувач кафедри або його заступник (відповідальний з навчально-методичної роботи).

Заняття вважається таким що відбулося, якщо на ньому були присутні не менш трьох співробітників кафедри, включаючи завідувача кафедри.

Усі запрошені повинні бути тактовними, не втручатися в хід заняття, не висловлювати в присутності студентів свого ставлення до роботи викладача.

Запрошені повинні звернути увагу на те, як викладач досягає поставленої мети, за допомогою яких методичних прийомів і засобів навчання реалізує вимоги навчальної програми.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

3.1. Методика проведення лекційних занять

Лекція – це традиційно провідна форма навчання, організаційно-методична основа для всіх форм навчальних занять.

Основна *мета лекції* – дати систематизовані основи наукових знань із навчальної дисципліни, розкрити стан і перспективи прогресу в конкретній галузі наук, сконцентрувати увагу на найбільш складних і основоположних питаннях теми.

Основні вимоги- а) до викладача, б) до змісту лекції:

а) до викладача

- високий науковий рівень інформації, що викладається;
- чіткість й компактність систематизованої інформації;
- доказовість та аргументованість суджень, що висловлюються;

б) до змісту лекції

- достатня кількість наведених переконливих фактів, прикладів тощо;
  - постановка питань для самостійної роботи за проблемами, що обговорюються;
  - аналіз різних точок зору на вирішення поставлених проблем;
  - виведення головних думок і положень, формулювання висновків;
  - роз'яснення нових термінів та понять;
  - надання студентам можливості слухати, усвідомлювати, бачити та стисло записувати інформацію;
  - вміння встановлювати діловий контакт з аудиторією;
  - використання технічних засобів навчання;
- Критерії оцінювання якості лекції приведені у додатку 4.

3.2. Методика проведення практичних занять

Практичні заняття– це своєрідна форма зв'язку теорії з практикою, яка слугує для закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до вирішення різних навчально-практичних та пізнавальних завдань, відпрацювання навичок тлумачення і застосування нормативно-правових актів, спеціальної літератури, технічних засобів.

Основні вимоги - а) до викладача та б) до практичних занять:

а) до викладача:

- усвідомлення викладачем і студентами необхідності засвоєння навичок і вмінь, що мають професійну спрямованість;
- навчання студентів раціональним методам оволодіння навичками і вміннями;

б) до практичних занять:

- забезпечення самостійної діяльності кожного студента;
  - дотримання системності і логічної послідовності у формування вмінь і навичок;
  - розробка завдань з чіткою професійною спрямованістю;
  - обов'язкове включення творчих завдань;
  - відповідність практичного заняття методичним вказівкам.
- Критерії оцінювання якості практичних занять наведені у додатку 5.

3.3. Методика проведення лабораторних занять

Лабораторні заняття є одним з видів навчальних занять, в процесі яких студенти під керівництвом викладача особисто проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни. Лабораторні заняття проводять після прослуховування відповідних лекцій.

Основні вимоги а) до викладача та б) до лабораторних занять:

а) до викладача:

- експериментально підтвердити теоретичні положення;
- на початку заняття викладач повинен перевірити підготовку студентів до проведення заняття, розподілити студентів за робочими місцями, пояснити завдання і методику виконання роботи;
- лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу;
- робочі місця студентів повинні бути обладнані необхідною апаратурою, інструментом, приладами та методичними вказівками для проведення лабораторних занять;
- в процесі заняття викладач керує роботою студентів, надає необхідну консультаційну допомогу;
- в підготовці і проведенні лабораторного заняття приймає участь завідувач лабораторії, лаборант.

б) до лабораторних занять:

- набути навички роботи з лабораторним обладнанням, приладами, засобами;
  - перед початком лабораторних занять студенти повинні пройти інструктаж з безпеки праці і розписатися у спеціальному журналі;
  - кожен студент повинен здійснювати записи про хід виконання роботи.
- Критерії оцінювання якості лабораторних занять наведені у додатку 6.

4. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ

Усі, хто відвідав заняття, оформляють відгук про якість проведення відкритого заняття (Додаток 3), у якому оцінюють його рівень за наведеними критеріями.

5. ПРИКІЩЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про проведення відкритих занять в Київському національному університеті будівництва і архітектури повинно бути розглянуте на навчально-методичній раді і затверджене Вченою радою Університету.

Положення набуває чинності з наказом ректора Університету.

Затверджені та підписані Положення тиражують та розповсюджують по структурних підрозділах Університету.

Затверджено на засіданні кафедри
протокол № ___ від _____

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТИХ ЗАНЯТЬ

Кафедра _____

на _____ семестр 20___ - 20___ навчального року

№ №	Дата	Посада, прізвище, ініціали викладача	Навчальна дисципліна, тема, вид заняття	Місце проведення	Примітки

Завідувач кафедри _____

ОГОЛОШЕННЯ*

_____ відбудеться відкрита лекція
(дата, час, місце проведення)

_____
_____
(посада, його прізвище, ініціали, назва кафедри)

з _____
(назва навчальної дисципліни)

на тему:

* Склад запрошених залежить від типу відкритих занять.

ВІДГУК**на відкрите аудиторне заняття – лекцію:**

Викладач (ПІБ, вчене звання) _____

Дисципліна _____

Спеціальність _____

Курс _____

Із _____ студентів на аудиторном занятті були присутні _____ студентів.

Аудиторне заняття _____ відбулося

_____ 20 _____ року в ауд. № _____ о _____

Тема аудиторного заняття - лекції:_____
_____**Загальна характеристика аудиторного заняття - лекції:**_____
_____
_____
_____
_____**Характеристика аудиторного заняття - лекції за критеріями:**

1.	Структура лекції	
2.	Професійна спрямованість	
3.	Методичний рівень	
4.	Стиль лекції.	
5.	Змістовність.	
6.	Майстерність	

1. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)

2. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)

3. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)

4. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)

5. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)

ВІДГУК**на відкрите лекційне заняття**

Викладач (ПІБ, вчене звання) _____

Дисципліна _____

Спеціальність _____

Курс _____

Із _____ студентів на лекції були присутні _____ студентів.

Аудиторне заняття _____ відбулося

_____ 20 _____ року в ауд. № _____ о _____

Тема лекційного заняття:

_____

_____

Загальна характеристика лекційного заняття:

Тема лекції відповідає навчальній і робочій програмі з дисципліни «_____». Структура лекції чітка й логічно продумана, матеріал лекції містить низку конкретних прикладів професійного спрямування й аналіз відповідних питань. Лекція мала пізнавальне значення й практичну спрямованість, прослідковувався зв'язок теоретичного і практичного матеріалу

Характеристика лекційного заняття за критеріями:

1.	Структура лекції	На початку заняття викладачем було чітко сформульовано тему та дидактичні цілі даної лекції. Лектор досить правильно побудував і послідовно виклав матеріал, що був чітко розмежований на структурно – логічні частини.
2.	Професійна спрямованість	Викладач вдало поєднав матеріал із власним практичним досвідом проведення досліджень, доцільно наводив приклади з практики, які підтверджували та конкретизували викладений матеріал, і водночас, активізували мислення студентів.
3.	Методичний рівень	Викладач під час пояснення навчального матеріалу вдало поєднував традиційні та інтерактивні технології навчання, наочність забезпечена використанням сучасного технічного

		обладнання, всі ілюстрації синхронізованні з текстом лекції, їх відрізняє лаконічність, структурність, виразність.
4.	Стиль лекції.	Викладач вільно володіє матеріалом, чітко викладає основні поняття. Викладач показав себе, як хороший фахівець та вмілий організатор.
5.	Змістовність.	Тема лекції відповідає робочій програмі і навчальному плану. Лектором підбрано науковий матеріал, який відповідає новітнім досягненням науки і практики. Викладач поставив дискусійні запитання за змістом викладеного матеріалу, відповідаючи на які студенти повинні були не лише продемонструвати набуті знання, але й подумати, порівняти проблеми, що обговорювались, виразити власну думку.
6.	Майстерність	Викладачу властиві виразність вимови, вміння утримувати увагу студентів протягом усього лекційного заняття та уважно реагувати. Лектор вдало використовував відступи, афоризми для розрядки аудиторії, яка втомилася. Приємний зовнішній вигляд, зміна інтонації, жести і міміка лектора під час викладання матеріалу позитивно впливали на настрій аудиторії.

1. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)
2. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)
3. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)
4. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)
5. _____ (ПІБ, вчене звання відвідувача) (Підпис)

Критерії оцінювання якості лекції.

Критерії оцінювання	Зміст критерію
Структура лекції	формулювання мети та плану
	чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, висновки)
	виділення головних ідей і моментів
Професійна спрямованість	зв'язок лекційного матеріалу з сучасним практичним досвідом (приклади) підготовки фахівців
Методичний рівень	використання інтерактивних методів
	наявність міждисциплінарних зв'язків
Стиль лекції	чіткість, доступність та логічність викладення матеріалу
	темп викладання матеріалу
	уміння спонукати та підтримувати інтереси аудиторії до предмету
Змістовність лекції	науковий рівень, відповідність новітнім досягненням науки і практики
	відображення дискусійних питань, постановка наукових проблем
	відповідність лекції робочій програмі і навчальному плану
Майстерність лектора	вільне володіння лекційним матеріалом
	емоційність, культура мовлення та чіткість дикції
	зовнішній вигляд
	поважне і тактовне ставлення до студентів
	уміння зняти напруження і втому аудиторії

Критерії оцінювання якості практичних занять.

Критерії оцінювання	Зміст критерію
Структура практичних занять	формулювання теми та завдань заняття
	контроль виконання роботи над завданням
	перевірка виконаної роботи, її аналіз, захист роботи
	аналіз допущених помилок, підведення підсумків, відповіді на питання
	повідомлення теми наступного заняття
	перелік джерел інформації для підготовки до наступного заняття
Професійна спрямованість	відповідність практичних занять лекційному матеріалу
	зв'язок матеріалу практичних занять з сучасним практичним досвідом
Методичний рівень	вміння довести до студентів алгоритму розв'язання завдання
	ступінь розкриття проблемних теоретичних положень
	сучасний рівень проблем практики
	рівень складності завдання для студентів
Майстерність	вміння встановлювати контакт з аудиторією і підтримувати її увагу протягом всього заняття, вміння активізувати роботу студентів
	здійснення диференційованого підходу до групи, окремих категорій слухачів

Критерії оцінювання якості лабораторних занять.

Критерії оцінювання	Зміст критерію
Структура лабораторних занять	формулювання теми і мети лабораторної роботи
	доведення до студентів логічної послідовності дій, наявність чіткого алгоритму виконання лабораторної роботи
Професійна спрямованість	відповідність лабораторних робіт лекційному матеріалу
	рівень експериментального підтвердження теоретичних положень
	зв'язок матеріалу лабораторної роботи з сучасним практичним досвідом (сучасне обладнання, прилади тощо)
Методичний рівень	наявність лабораторного практикуму (методичних вказівок або іншої літератури з проведення лабораторних робіт)
	наявність інструкції з безпеки праці при проведенні роботи
	наявність і підготовка техніки, приладів, устаткування, посуду, реактивів і т.п., необхідних для проведення лабораторної роботи
Змістовність лабораторних занять	науковий рівень, відповідність новітнім досягненням науки і практики
	відповідність лабораторної роботи робочій програмі і навчальному плану
Майстерність викладача	здійснення диференційного підходу до групи, окремих категорій слухачів
	уміння оброблення й подання результатів експерименту, використання методів статистичної обробки результатів, графічного аналізу та за необхідності інших методів обробки результатів
	уміння контролювати правильність проведення експериментів протягом роботи (методика проведення, дотримання правил з ТБ, правильність опису процесу, що вивчається, відповідність рівнянь фізичних, хімічних та інших реакцій процесу, уміння підведення підсумків заняття.